

Asia: VN/34059/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi toisen asteen koulutuksen kehittämishankkeeseen liittyvistä säädösmuutoksista

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Yrittäjät kiittää Opetus- ja kulttuuriministeriötä mahdollisuudesta lausua näkemyksemme luonnoksesta hallituksen esitykseksi toisen asteen koulutuksen kehittämishankkeeseen liittyvistä säädösmuutoksista. Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi lukiolakia, ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia, oppivelvollisuuslakia, valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettua lakia sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia. Esitys perustuu pääministeri Sanna Marinin hallituksen koulutuspoliittisen selonteon toimenpide-ehdotusten perusteella käynnistetyn toisen asteen koulutuksen kehittämishankkeen ehdotuksiin.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen opintojen yhdistämistä ja kaksoistutkinnon suorittamista koskevia säännöksiä. Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin sisältyviä ammatillisen koulutuksen valtionosuusrahoituksen perusteita siten, että ne nykyistä paremmin vastaisivat oppivelvollisille suunnatun koulutuksen tarpeisiin.

Suomen Yrittäjät esittää lausunnossaan, että valmisteluun tarvitaan lisää aikaa ja päätöksiä tulisi tehdä vasta seuraavalla hallituskaudella. Valmistelun pohjaksi tarvitaan riittävä tietopohja sekä kattavampi kokonaisnäkemys toisen asteen koulutuksen muutostarpeista.

Ammatillisen koulutuksen rahoitusta koskevassa esityksessä on kyse merkittävästä muutoksesta tämänhetkiseen rahoitusjärjestelmään ja siksi edellytämme perusteellisempaa vaikuttavuusarviointia nyt esitetystä muutoksesta. Koulutuksen kehittämisen tulee perustua arviointitietoon. Tarvitaan pitemmän aikavälin tietoa maksuttoman oppivelvollisuuden kustannuksista. Myös nykyisen rahoitusmallin ohjausvaikutuksista ja kustannus seurannasta tarvitaan

tarkempaa ja pitkäaikaisempaa seurantatietoa. Lisäksi on selvitettävä valmistelussa olevien muutosten vaikutuksia jatkuvan oppimisen rahoitukseen.

Ammatillisen koulutuksen uudistus astui voimaan 1.1.2018. Uudistuksen keskeisiä tavoitteita olivat asiakas- ja työelämälähtöisyyden kehittäminen, yksilöllisten opintopolkujen mahdollistaminen ja joustavuuden lisääminen. Rahoitusuudistuksen yhteydessä tuloksellisuuselementtien osuutta kokonaisrahoituksesta päätettiin nostaa merkittävästi. Sittemmin on tuloksellisuuden painoarvoa jo laskettu alkuperäisistä tavoitteista ja nyt tehdyt esitykset olisivat vielä suurempi takaisinvento reformissa sovitusta rahoitusrakenteesta. Olemme jo uudistuksen käynnistyessä kannattaneet tuloksellisuutta painottavaa mallia, koska se kannustaa koulutuksen järjestäjiä suuntaamaan koulutustarjontaa ammatteihin, joilla työllistyy. Tämän asian merkitys on entisestään korostunut nyt, kun monilla aloilla osaajapula jarruttaa kasvua. Samanaikaisesti on Suomessa edelleen paljon työvoiman ulkopuolella olevia, joten kohtaanto-ongelmaan on löydettävä pikaisia ratkaisuja. Tarvitaan oppilaitosten ja työelämän entistä tiiviimpää yhteistyötä, ketterää reagointia osaamistarpeiden muutoksiin, nopeutettuja koulutuspolkuja ja työelämässä oppimisen mahdollisuuksien vahvistamista. Tähän on rahoituksen kannustettava sekä oppivelvollisten että jatkuvan oppimisen opiskelijoiden osalta.

Oppivelvollisten rahoituksesta halutaan säätää jo tällä hallituskaudella, mutta jatkuvan oppimisen rahoituksesta vasta seuraavalla hallituskaudella. Jatkuvan oppimisen uudistuksen toimeenpanon turvaaminen on myös tärkeää ja siksi rahoitusjärjestelmien mahdollisia muutoksia on valmisteltava kokonaisuutena. Suurin osa ammatillisen koulutuksen opiskelijoista on aikuisia. Ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmä muodostaa kokonaisuuden, jota täytyy myös jatkossa kehittää tästä lähtökohdasta. Yli 20-vuotiaiden mahdollisuuksia oman osaamisensa uudistamiseen ja päivittämiseen ei pidä heikentää. Tämä olisi nyt lausuntokierroksella olevien ammatillista koulutusta koskevien esitysten seurannaisvaikutus. Rahoituksen kohdentamisessa on tunnistettava kasvava tarve jatkuvalle oppimiselle.

Hankkeen aikataulu on muutenkin liian tiukka ottaen huomioon sen laajat tavoitteet. Koulutus- ja osaamispolitiikkaa on tehtävä pitkäjänteisesti, eikä osaoptimointina. On löydettävä uudenlaisia koulutuksen järjestämisen tapoja ja kehitettävä muun muassa valtakunnallista verkko-opetustarjontaa sekä ammatillisessa koulutuksessa että lukioissa. Ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen ristiin opiskelun ja kaksoistutkintojen kehittämisessä kannattaa hyödyntää jo nyt monilla alueilla käytössä olevia malleja. Nyt lausuntokierroksella olevassa hallituksen esityksessä on keskitytty siihen, miten ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden mahdollisuuksia osallistua lukio-opintoihin lisätään, mutta on tarpeen vahvistaa myös lukio-opiskelijoiden osallistumista ammatillisen koulutuksen opintoihin. Molempia koulutusmuotoja on edelleen tarpeen kehittää myös omina väylinään ja omista lähtökohdistaan.

Mikäli malli oppivelvollisuusrahoituksesta kuitenkin etenisi jo tällä hallituskaudella, esitämme että suoritusrahoituksessa huomioitaisiin jatkossakin myös tutkinnon osat. Kaikki oppivelvolliset eivät pysty heti suorittamaan kokonaisia tutkintoja, mutta heillä saattaisi olla kykyä ja halua siirtyä työelämään muutaman tutkinnon osan suorittamisen jälkeen ja mahdollisesti täydentää tutkintoaan

myöhemmin. Näin hekin voisivat löytää itselleen mielekkään väylän kehittää osaamistaan ja samalla vaikuttaa osaajapulan ratkaisemiseen.

Vartiainen Marja
Suomen Yrittäjät

Broström-Hujanen Merja
Suomen Yrittäjät ry